

Sairaalainfektio-ohjelma (SIRO)

INFEKTIOIDEN SEURANTA- MÄÄRITELMÄT PITKÄAIKAIS- HOITOLAITOKSISSA

Allison McGeer ym., 1991

Kansanterveyslaitoksen julkaisuja C11 / 2005

Copyright National Public Health Institute

Julkaisija-Utgivare-Publisher

Kansanterveyslaitos (KTL)
Mannerheimintie 166
00300 Helsinki
Puh. vaihde (09) 474 41, telefax (09) 4744 8408

Folkhälsainstitutet
Mannerheimvägen 166
00300 Helsingfors
Tel. växel (09) 474 41, telefax (09) 4744 8408

National Public Health Institute
Mannerheimintie 166
FIN-00300 Helsinki, Finland
Telephone +358 9 474 41, telefax +358 9 4744 8408

<http://www.ktl.fi>

ISSN 1238-5875

SISÄLLYS

Määritelmien yleiset periaatteet	4
1 HENGITYSTIEINFEKTIOT	4
1A Nuhakuume/nielutulehdus	4
1B Influenssankaltainen tauti	4
1C Keuhkokuume	4
1D Muut alahengitystie-infektiot esim. keuhkoputkentulehdus	4
2 VIRTSAIEINFEKTIOT	5
2A Oireinen virtsatieinfektio	5
3 SILMÄ-, KORVA-, NENÄ- JA SUUINFEKTIOT	5
3A Konjunktiviitti	5
3B Korvainfektio	5
3C Suun ja suunseudun infektiot	5
3D Sinuiitti	5
4 IHOINFEKTIOT	5
4A Selluliitti, pehmytkudos- ja haavainfektiot	5
4B Ihon sieni-infektio	6
4C Herpes simplex ja herpes zoster –infektiot	6
4D Syyhy	6
5 MAHA-SUOLIKANAVAN INFEKTIO	6
5A Gastroenteriitit	6
6 YLEISINFEKTIO	6
6A Primaarinen veriviljelypositiivinen infektio	6
6B Selittämätön kuume-episodi	6

Määritelmien yleiset periaatteet

Seuraavaa kolmea ehtoa sovelletaan kaikkien infektiotyyppien määritelmässä:

1. Oireiden tulee olla uusia tai äkillisesti pahentuneita. Monilla vanhuksilla on pitkäaikaisia oireita kuten yskänärstytystä tai tihentynyttä virtsaamistarvetta, jotka eivät liity infektiin. Muutos vanhuksen yleisillassa saattaa olla merkki infektiosta.
2. Muut syyt oireisiin ja löydöksiin tulee huomioida ennen infektiodiagnoosin tekoa.
3. Infektion tunnistamisen ei tulisi perustua vain yhteen seikkaan. Mikrobiologisia ja radiologisia löydöksiä tulisi käyttää vain varmistamaan kliininen näyttö infektiosta. Vastaavasti lääkärin tekemän diagnoosin tulisi sopia infektion oireisiin ja löydöksiin.

1 HENGITYSTIEINFEKTIOT

1A Nuhakuume/nielutulehdus

Vanhuksella tulee olla vähintään kaksi seuraavista oireista: (a) nenän räkäisyys tai aivastuksia, (b) nenän tukkoisuus, (c) kurkkukipu/käheys tai nielemisvaikeuksia, (d) kuiva yskä, (e) arat tai suurentuneet kaulan imusolmukkeet.

Huomio: Kuumetta saattaa esiintyä tai ei esiinny. Oireiden tulee olla uusia ja tulee varmistua, ettei kyse ole allergiasta.

1B Influenssankaltainen tauti

Seuraavista kriteereistä molempien tulee täytyä:

1. Kuume $\geq 38^{\circ}\text{C}$
2. Vanhuksella tulee olla vähintään kolme seuraavista oireista: (a) vilunväristykset, (b) päänsärky tai silmänsärky, (c) lihassärky, (d) pahoinvointi tai ruokahaluttomuus, (e) kurkkukipu, (f) uusi tai lisääntynyt kuiva yskä.

Huomio: Diagnoosi voidaan tehdä ainoastaan influenssakauden aikana. Jos influenssan ja muu ylä- tai alahengitystieinfektion kriteerit täyttyvät samanaikaisesti, vain influenssankaltainen tauti rekisteröidään.

1C Keuhkokuume

Seuraavista kriteereistä kummankin tulee täytyä:

1. Keuhkoröntgenkuvan tulokinnassa keuhkokuume, mahdollinen keuhkokuume tai infiltraatti. Jos aikaisempi keuhkokuva on vertailussa, infiltraatin tulee olla uusi.
2. Vanhuksella tulee olla vähintään kaksi oireista, jotka kuvataan ”muut alahengitystie-infektiot” -kohdassa.

Huomio: Muut syyt oireisiin tulee pois sulkea. Erityisesti sydämen vajaatoiminta saattaa aiheuttaa hyvin samankaltaisia oireita ja löydöksiä kuin hengitystieinfektio.

1D Muut alahengitystie-infektiot esim. keuhkoputkentulehdus

Vanhuksella tulee olla vähintään kolme seuraavista infektion merkeistä tai oireista: (a) uusi tai lisääntynyt yskä, (b) uusi tai lisääntynyt yskösten erityys, (c) kuume $\geq 38^{\circ}\text{C}$, (d) rintakipu syvään hengittäessä, (e) uusia tai lisääntyneitä löydöksiä keuhkojen tutkimuksessa (rahinat, vinkunat tai bronkiaalinen hengityssääni), (f) yksi seuraavista statusmuutoksista tai hengitysvaikeus: uusi/lisääntynyt pinnallinen hengitys tai hengitystiheys $>25/\text{min}$ tai heikentynyt henkinen tai toiminnallinen tila.

Huomio: Diagnoosi voidaan tehdä ainoastaan jos keuhkokuuvaa ei otettu tai röntgenkuvalla ei ole voitu vahvistaa keuhkokuumetta.

2 VIRTSATIEINFEKTIOT

Virtsatieinfektiot sisältävät vain oireiset virtsatieinfektiot. Oireettoman bakteriurian (positiivinen viljelyvastaus ilman virtsatieinfektion oireita) seuranta ei suositella, koska se on vanhuksilla niin yleistä.

2A Oireinen virtsatieinfektio

Seuraavista kriteereistä yhden tulee täytyä:

1. Vanhuksella ei ole kestopatruunaa ja vähintään kolme seuraavista infektion merkeistä tai oireista: (a) kuume $\geq 38^{\circ}\text{C}$ tai vilunväristykset, (b) uusi tai lisääntynyt polttava kipu virtsatessa, lisääntynyt virtsaamistarve, (c) uusi kipu tai arkuus rakon seudussa, (d) muutos virtsan hajussa, värissä tai kirkkaudessa, (e) heikentynyt henkinen tai toiminnallinen tila (voi olla uusi tai lisääntynyt).
2. Vanhuksella on kestopatruuna ja vähintään kaksi seuraavista oireista: (a) kuume $\geq 38^{\circ}\text{C}$ tai vilunväristykset, (b) uusi kipu tai arkuus rakon seudussa, (c) muutos virtsan ulkonäössä, (d) heikentynyt henkinen tai toiminnallinen tila.

Huomio: On huomioitava, että virtsan viljelytulokset eivät sisälly kriteereihin. Jos asianmukaisesti otettu virtsanäyte on lähetetty tutkimuksiin ja jos potilaalla ei ollut näytettä otettaessa mikrobilääkitystä, viljelytulos rekisteröidään joko positiiviseksi tai kontaminoituneeksi. Koska tavallisin kuumeisen infektion lähde katetroidulla potilaalla on virtsatiet, kuumeen ja henkisen tai toiminnallisen tilan huononeminen tällaisella vanhuksella täyttää virtsatieinfektion kriteerit. Tällöin on kuitenkin tärkeää selvittää tarkoin myös muut syyt oireisiin. Mikäli katetroitu vanhus, jolla on vain kuumetta ja heikentynyt henkinen tai toiminnallinen tila, täyttää muun infektion kuin virtsateiden kriteerit, rekisteröidään vain tämä muu infektio.

3 SILMÄ-, KORVA-, NENÄ- JA SUUINFEKTIOT

3A Konjunktiviitti

Seuraavista kriteereistä yhden tulee täytyä:

1. Silmän/silmien märkäeritys vähintään 24 tunnin ajan.
2. Uusi tai lisääntynyt silmän sidekalvon punoitus, johon liittyy tai ei liity kutinaa ja kipua, vähintään 24 tunnin ajan.

Huomio: Oireet eivät saa johtua allergiasta tai sidekalvon vammasta.

3B Korvainfektio

Seuraavista kriteereistä yhden tulee täytyä:

1. Lääkärin tekemä diagnoosi mistä tahansa korvainfektiosta.
2. Uusi erityy korvasta/korvista. Jos erite on kirkasta, edellytetään muita samanaikaisia oireita kuten kipua ja punoitusta.

3C Suun ja suunseudun infektiot

Suun infektioiden kuten suun hiivainfektioiden tulee olla lääkärin tai hammaslääkärin diagnosoimia.

3D Sinuiitti

Sinuiitin diagnoosin tulee olla lääkärin tekemä.

4 IHOINFEKTIOT

4A Selluliitti, pehmytkudos- ja haavainfektiot

Seuraavista kriteereistä yhden tulee täytyä:

1. Märkäeritys haavasta, iholta tai pehmytkudoksista.
2. Vanhuksella tulee olla vähintään neljä seuraavista infektion merkeistä tai oireista: (a) kuume $\geq 38^{\circ}\text{C}$ tai huononeva henkinen/toiminnallinen tila; ja/tai ko. alueella on uusi tai lisääntynyt (b) kuumotus, (c) punoitus, (d) turvotus, (e) arkuus tai kipu, (f) serösi erityy.

4B Ihon sieni-infektio

Vanhuksella tulee olla sekä (a) iholta koholla oleva punoittava ja/tai kutiava ihottuma ja (b) joko lääkärin tekemä diagnoosi tai laboratorion varmistus.

4C Herpes simplex ja herpes zoster –infektiot

Vyöruusun varmistamiseksi vanhuksella tulee olla sekä (a) rakkulainen ihottuma ja (b) joko lääkärin tekemä diagnoosi tai laboratorion varmistus.

4D Syyhy

Vanhuksella tulee olla sekä (a) iholta koholla oleva punoittaja ja / tai kutiava ihottuma ja (b) lääkärin tekemä diagnoosi tai laboratorion varmistus

Huomio: Varmistu, ettei ihottuma liity allergiaan tai ole seurausta ihon ärsytyksestä.

5 MAHA-SUOLIKANAVAN INFEKTIO

5A Gastroenteriitit

Seuraavista kriteereistä yhden tulee täytyä:

1. Vähintään kaksi (tai vähintään kaksi enemmän kuin tavanomainen perustaso) löysää tai vetistä ulostusta 24 tunnin sisällä.
2. Vähintään kaksi oksennusta 24 tunnin aikana.
3. Molemmat seuraavista. (a) ulosteviljelypositiivinen (*Salmonella*, *Shigella*, *E. coli* 0157:H7, *Campylobacter*) tai toksiinisesti positiivinen (*Clostridium difficile*) ja (b) vähintään yksi seuraavista oireista tai löydöksistä (pahoinvointi, oksennus, vatsakipu tai arkuus, ripuli).

Huomio: Poissulje samoja oireita aiheuttavat muut syyt kuten uuden lääkityksen aiheuttama pahoinvointi ja ripuli sekä sappikivikohtaus.

6 YLEISINFEKTIO

6A Primaarinen veriviljelypositiivinen infektio

Seuraavista kriteereistä yhden tulee täytyä:

1. Sama taudinaiheuttaja kasvaa vähintään kahdessa veriviljelyssä.
2. Taudinaiheuttaja kasvaa vain yhdessä veriviljelyssä ja laboratorion tulkinta ei ole kontaminaatio ja vähintään yksi seuraavista: (a) kuume $\geq 38^{\circ}\text{C}$, (b) uusi hypotermia $< 34.5^{\circ}\text{C}$, (c) systolinen verenpaine laskee > 30 mmHg perustasosta, (d) henkisen ja toiminnallisen tilan huononeminen.

Huomio: Veriviljelypositiiviset infektiot, joihin liittyy saman mikrobin aiheuttama muu infektiopesäke rekisteröidään sekundaarisina veriviljelypositiivisinä infektioina esim. keuhkokuume tai virtsatieinfektio (urosepsis).

6B Selittämätön kuume-episodi

Vanhukselle todetaan kuumetta ($\geq 38^{\circ}\text{C}$) kahdessa tai useammassa 12 tunnin välein tehdyssä mittauksessa 3 vuorokauden aikana syyn ollessa tuntematon (infektio tai ei infektio).